

---

boekbesprekingen

Natuurbeheer in Nederland 2

In deze serie, waarvan reeds het eerste deel 'Levensgemeenschappen' verschenen was, is nu deel 2 'Dieren' verschenen dat door het Rijksinstituut voor Natuurbeheer is samengesteld. Het wordt in een woord vooraf warm aanbevolen voor beheerders van terreinen, maar het kan ook zijn diensten bewijzen bij projecten van landinrichting en natuurbouw. Het zal in feite allen, die de Nederlandse fauna een betere toekomst toewensen, veel interessants bieden, want een dergelijke compilatie van gegevens is elders niet te vinden.

Behalve een hoofdstuk over jacht, worden in dit deel een groot aantal vogels, zoogdieren, maar ook reptielen, amfibieën, vissen en ongewervelden behandeld.

Behalve een hoofdstukje over zoogdieren in het algemeen en zoogdieren waarvan herinvoering in Nederland is overwogen, worden behandeld de vlermuizen, Eikelmuis, Hazelmuis, Hamster, Noordse Woelmuis, Aardmuis, Veldmuis, Woelrat, Ondergrondse Woelmuis, Bosmuis, Bruine Rat, Eekhoorn, Bever, Konijn, Haas, Vos, Das, Otter, Boommarter, Steenmarter, Hermelijn, Wezel, Bunzing, Wild Zwijn, Ree, Edelhert, Gewone Zeehond, Grijs Zeehond, Bruinvis, Tuimelaar, Exoten in het algemeen, Muskusrat, Siberische Grondeekhoorn, Berrerrat, Amerikaanse Nerts, Wasbeerhond, Wasbeer, Damhart en Moefflon.

Van elke soort worden behandeld de verspreiding, aantallen, biotoop, voedsel, gedrag, betekenis en bedreiging en beheer.

Jacht op de Eekhoorn wordt ook buiten de reservaten afgeraden (bladzijde 242), maar er wordt niet vermeld dat de jacht op deze soort in ons land wettelijk niet is geopend. Het gevaar van rabies wordt niet als een goed argument beschouwd voor het vaak rigoreus ingrijpen in de vossenstand, terwijl het doden van Vossen in het voorjaar sterk wordt afgeraden vanwege de grote onrust die dit onder de overgebleven dieren veroorzaakt. De Das wordt niet als schadelijk beschouwd, terwijl betreurd wordt dat zijn burcht geen betere

wettelijke bescherming wordt geboden. De otterstand wordt thans vooral bedreigd door de snel toenemende recreatie en de watervervuiling. Ten behoeve van de Boommarter werd het raadzaam geacht alle holle bomen met spechtengaten te sparen (ook als ze stervend of dood zijn). Voor de Steenmarter moeten voldoende schuilplaatsen in stand worden gehouden door het behoud of herstel van bosschages, heggen en ruigten. Hermelijnen en Wezels dienen met rust gelaten te worden. De Bunzing zal voldoende schuilgelegenheden moeten worden geboden. Deze soort is in een aantal gebieden achteruit gegaan. De wildezwijnenstand in Nederland wordt geschat op 1200-1400 dieren, het aantal Reeën op 25.000 à 30.000 dieren. En het aantal Edelherten op 1400-1500 dieren in het voorjaar van 1980. Aan Wasbeer, Damhart en Moefflon bestaat in Nederland weinig behoefte.

Rijksinstituut voor Natuurbeheer: Dieren. Serie 'Natuurbeheer in Nederland' nummer 2, 423 bladzijden, 16 tabellen, 27 figuren, vele zwart-wit foto's (1983). Uitg. Pudoc, Wageningen. Prijs f 60,—

Das Damwild

Sinds vijftien jaar geleden de eerste druk van deze damwild-monographie verscheen is er veel veranderd. Daarom is een tweede druk van dit werk van Ueckermann & Hansen zeer op zijn plaats.

Het eerste deel van het boek gaat onder meer in op de preahistorische en de huidige verbreiding van de Damherten, de anatomie, de ontwikkeling van het gewei, de levenswijze en het gedrag, leeftijdsbepaling en —schatting, het voorkomen en behandelen van ziekten en het houden van Damherten in het wild. Het tweede deel wil een inzicht geven in de talloze opgaven waarmee de jagers en boswachters bij de bescherming te doen hebben. Daarbij denken wij bijvoorbeeld aan terreinverbetering, onder meer door het aanbrengen door het aanbrengen van voedselgebieden,

van voedselgebieden, wildbescherming, vermindering van verliezen door het verkeer, het tegengaan van wildschade en overdenkingen voor wat betreft het uitzetten van Damherten op nieuwe plaatsen.

In zo'n, door jagers geschreven, boek worden natuurlijk ook de jacht en de trofeeën en alles wat daarbij hoort tot in de finesses behandeld. Daar kan men uiteindelijk nog niet aan ontkomen.

Erhard Ueckermann & Paul Hansen: *Das Damwild*. 336 bladzijden, 110 afbeeldingen, 85 overzichten en tabellen. Tweede, verbeterde druk (1983). Uitg. Verlagsbuchhandlung Paul Parey, Hamburg/Berlin. Prijs DM 89,—.

Das Gamswild

Dit boek dat door dr. W. Knaus, één der beste kenners van de Gemzen, werd samengesteld door prof. dr. W. Schröder, leider van het Wildforschungsinstitut van de universiteit München vervolgd na de dood van dr. Knaus. Er is nu een derde, verbeterde druk van verschenen. De nieuwste ontwikkelingen en uitkomsten van de nieuwste onderzoeken zijn daarin verwerkt. Dat geldt vooral voor de ondersoorten en de verbreding van de Gemzen, de gebiedskeuze en gebiedsgebruik, het voedsel, de ziekten, zowel als de jachtgebieden in de Bondsrepubliek, Oostenrijk en Zwitserland. Ook komt het gedrag, de oecologie, de bescherming en de jacht uitgebreid ter sprake, evenals de wintervoeding en de door de wintersport en het toerisme ontstane dreigende gevaren. Een heel deel is aan de jacht gewijd en een deel aan de ziekten. Dit laatste deel is van de hand van prof. dr. E. Kutzer. Niet alleen jagers, maar ook biologen, bezoekers van de bergen en natuurliefhebbers zullen zich via dit standaardwerk goed kunnen oriënteren.

W. Knaus & W. Schröder: *Das Gamswild*. 232 bladzijden, 90 afbeeldingen, 23 tabellen. Derde, bewerkte, druk (1983). Uitg. Verlagsbuchhandlung Paul Parey, Hamburg/Berlin. Prijs DM 86,—.

Die Heuraffler

Dat dit boek inmiddels een derde druk beleefd wijst er op dat men in het Duitstalige gebied nog steeds graag verhalen over de jacht in de bergen leest. De jacht in de bergen kan haar bijzondere bekoring voor de bergjagers vroeger ongetwijfeld hebben gehad. Maar nu de dierenwereld in onze Europese berggebieden veelvuldig door allerlei oorzaken, door de mens veroorzaakt, wordt bedreigd zal

men moeten gaan inzien dat ook de jacht in dit patroon in de meeste gevallen niet meer thuishoort. In dit boek kan men nog de ouderwetse jachtsfeer proeven, waar de huidige natuurbeschermers zich terecht tegen keren. Dat wil niet zeggen dat natuurbeschermers de ogen zullen moeten sluiten voor dergelijke boeken. Ook hier kan men ervaring putten, als men dat maar wil zien...

Ludwig Benedikt & Freiherr von Cramer-Klett: *Die Heuraffler, und andere Bergjägergeschichten*. 232 bladzijden, 8 zwart-wit foto's. Derde druk (1983). Uitg. Verlagsbuchhandlung Paul Parey, Hamburg/Berlin. Prijs DM 38.—.

Die Wildschadenverhütung in Wald und Feld

Aan de bosflora, bessen, tuinbouwgewassen, wijnstokken en visbestand kan door zogenaamde wildschade voor soms aanzienlijke bedragen verloren gaan, die bij goede voorzorgsmaatregelen van technische oplossingen te redden waren geweest. Dit boekje maakt de lezer, vanuit jagersstandpunt, met verschillende soorten van wildschade vertrouwd en geeft aanwijzingen hoe deze verhinderd of verminderd kan worden. Wettelijke bepalingen, zoals die in de Bondsrepubliek gelden, worden hierbij aangehaald. De vierde druk bevat ook informatie over de bescherming van de wijnbergen en dijken. Een boekje waar ook de natuurbeschermer zijn voordeel mee kan doen.

Erhard Ueckermann: *Die Wildschadenverhütung in Wald und Feld*. 80 bladzijden, 4 tabellen, 16 tafels, 82 afbeeldingen. Vierde, nieuw bewerkte druk (1981). Uitg. Verlag Paul Parey, Hamburg/Berlin. Prijs DM 22,—.

Das Hauskaninchen

Het tamme konijn wordt in vele landen gehouden, niet alleen ten behoeve van het vlees, het vel en de wol. Sedert zo'n honderdenvijftig jaar wordt dit konijn ook in de wetenschap ge(mis)bruikt. Dit boekje geeft een overzicht over de huidige stand van zaken bij het huiskonijn, de domesticatie, het kweken, de voortplanting en de gedragsbiologie. De auteurs hebben een langdurige ervaring bij het fokken van konijnen en brengen zowel voor kwekers als voor biologisch georiënteerde lezers talloze gezichtspunten naar voren. In het eerste hoofdstuk oorsprong en ontwikkeling van de konijnenkwekerij behandelt ook de afstamming en domesticatie van het konijn.

Wolfgang Rudolph & Tassilo Kalinowski: Das Hauskaninchen. 124 bladzijden, 65 afbeeldingen (1982). Die Neue Brehm-Bücherei 555. Uitg. A. Ziemsen Verlag, Wittenberg Lutherstadt. Prijs DM 15,—.

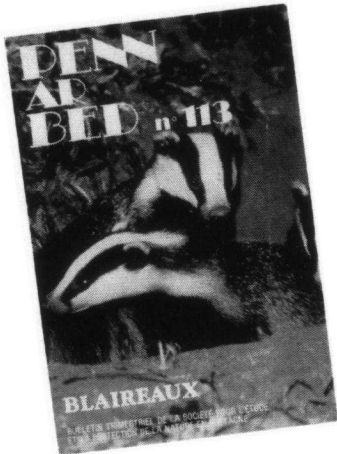
Dassen-onderzoek in Bretagne

Twee jaar geleden is er in Bretagne een speciale Dassenwerkgroep opgericht als onderdeel van de Société pour l'Étude et la Protection de la Nature en Bretagne te Brest.

Deze Groupe Blaireau heeft thans een vragenformulier opgesteld waarin gevraagd wordt naar gegevens over het voorkomen van de Das.

Bovendien heeft de SEPNB, zoals de natuurbeschermingsorganisatie in Bretagne wordt afgekort, een thema-nummer van haar driemaandelijks tijdschrift 'Penn ar Bed' over de Das uitgegeven. Dit speciale nummer bevat 48 bladzijden, talloze tekeningen, zwart-wit foto's en bovendien 15 kleurenfoto's.

Samenstelling door Lionel Lafontaine. In twaalf korte en langere artikelen wordt de Das vanuit talloze gezichtspunten bekeken. Zelfs aan de topografie van plaatsnamen in Frankrijk waarin het Franse woordje voor Das is terug te vinden, is enige aandacht be-

steed. Het is duidelijk dat de aandacht voor de Das in West-Europa, nu hun bestaan ernstig wordt bedreigd, zich meer en meer uitbreidt.

De Groupe Blaireau (Dassenwerkgroep) is bereikbaar via La Société pour l'Étude et la Protection de la Nature en Bretagne, 186, rue Anatole-France, B.P.32, 29276 Brest Cedex, Frankrijk, telefoon (98) - 49.07.18. Op dit adres is ook dit thema-nummer van 'Penn ar Bed' (Juillet 1983, jaargang 30, volume 14, Fascicule 2, no. 113) te bestellen.

The Private Life of the Rabbit

Het onderzoek van R.M. Lockley naar het Konijn vond plaats naar aanleiding van een myxomatose-plaag en werd een klassiek staaltje van veldonderzoek. Sinds het voor het eerst werd gepubliceerd in 1965 is het een gewaardeerd werk in zoogdierlitteratuur geworden. Er werd een kleine kolonie Konijnen bestudeerd, zowel boven als onder de grond. In 1980 is dit boekje opnieuw verschenen en thans in de restantenverkoop verkrijgbaar bij Athena International, Kalverstraat 228, Amsterdam voor f 9,95.

R.M. Lockley: The Private Life of the Rabbit. An account of the life and social behaviour of the wild rabbit. 152 bladzijden, 8 platen, 15 figuren. Introduction van Richard Adams (1980). Uitg. Book Club Associates, London.

In 1976 is dit boekje ook in de Nederlandse taal bij Het Spectrum, Utrecht/Antwerpen uitgegeven.

Sprokkelen of houtroof?

In een uitgave van Stichting Kritisch Bosbeheer hebben de auteurs bovenstaande vraag willen beantwoorden. Dood hout in alle soorten en maten, zo zegt de samenvatting, en in alle verschillende stadia van ontbinding, is onmisbaar in een ecologisch gezond bos. Het is van belang voor de optimale ontwikkeling van de bodem, flora en fauna en vegetatiestructuur, kortom: van het bos. Het onder andere op grote schaal sprokkelen van hout doet vaak afbreuk aan deze ontwikkeling. Beheerders en beherende instanties zien dit probleem weliswaar vaak wel in, maar worden bij het controleren van sprokkelen onder andere beperkt doordat de formeel-juridische middelen daartoe ontbreken of onbekend zijn en doordat houtsprokkelaars meestal de schade, die zij veroorzaken, niet beseffen.

Om te kunnen komen tot een beter beheer van bossen is het regelen van sprokkelen op gemeentelijk niveau mogelijk door middel van het Gemeentelijk Bestemmingsplan en de verordenende bevoegdheid van de gemeente op grond van artikel 168 van de Gemeentewet. Dit laatste verdient op praktische redenen de voorkeur. Naast een publiekrechtelijke regeling is echter goede voorlichting even belangrijk.

Roel Cosijn & Luc Berris: Sprokkelen of Houtroof? — mogelijkheden voor publiekrechtelijke regeling. 24 bladzijden, 11 afbeeldingen (1982). Uitg. Stichting Kritisch Bosbeheer, Utrecht. Prijs f 7,50, te bestellen door overmaking op giro 3 896 353 ten name van Stichting Kritisch Bosbeheer, Boxtel, onder vermelding 'sprokkelennota'.